

AUTOREFERAT W JĘZYKU POLSKIM

- 1. Imię i nazwisko:** Krzysztof Koźmiński
- 2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej**

Uchwałą z dnia 18 czerwca 2012 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego nadała mi stopień doktora nauk prawnych w zakresie prawa, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „*Komunitarystyczna krytyka filozofii Tomasza Hobbesa*” (z wyróżnieniem). Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. dr hab. Hubert Izdebski, natomiast recenzentami: prof. dr hab. Krystyna Chojnicka oraz prof. dr hab. Marek Wąsowicz.

W czerwcu 2009 r. uzyskałem tytuł zawodowy magistra prawa (studia stacjonarne na WPiA UW w latach 2004-2009, dyplom z wyróżnieniem). Promotorem pracy magisterskiej był prof. dr hab. Hubert Izdebski.

Ponadto w 2010 r. ukończyłem studia w ramach programu Akademia Artes Liberales – Międzyuczelniane Interdyscyplinarne Indywidualne Studia Humanistyczne (interdyscyplinarne studia indywidualne pod opieką tutora wewnętrznego: prof. dr hab. Huberta Izdebskiego oraz tutora zewnętrznego: prof. dr hab. Marka Bankowicza, w trakcie których studiowałem filozofię, socjologię oraz nauki polityczne na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz Uniwersytecie Warszawskim).

- 3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych**

Od 2013 r. jestem zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku adiunkta na WPiA UW w Katedrze Historii Doktryn Polityczno-Prawnych (Instytut Nauk o Państwie i Prawie), od 2017 r. jestem zatrudniony na tym stanowisku na czas nieokreślony.

- 4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy**

Jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, wskazuję monografię mojego autorstwa:

K. Koźmiński, *Technika prawodawcza II Rzeczypospolitej*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2019, ISBN: 978-83-65390-30-1, s. 417; recenzenci wydawniczy: prof. dr hab. Hubert Izdebski, prof. UJ dr hab. Izabela Lewandowska-Malec.

4.1. Uzasadnienie wyboru tematu pracy

Wybór tematu pracy uzasadniony był obserwacją, zgodnie z którą współczesna polska literatura dedykowana technice legislacyjnej koncentruje się przede wszystkim na zbiorze krajowych zasad techniki prawodawczej zawartych w załączniku do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie zasad techniki prawodawczej (dalej jako „ZTP”), niewiele miejsca poświęcając natomiast pogłębionej refleksji na temat historii polskiej legisprudencji, jej bogatej tradycji oraz złożonym źródłom intelektualnym. Idea zapoznania się z dawnymi rozwiązaniami w dziedzinie techniki prawodawczej oraz intuicja, że punktu wyjścia współcześnie przyjmowanych rozwiązań poszukiwać trzeba w okresie po zaborach, skierowały moją uwagę na lata dwudziestolecia międzywojennego i dały początek poszukiwaniom, których efektem jest wymieniona wyżej publikacja.

Warto przypomnieć, że obecnie obowiązujące ZTP są piątym tego typu zbiorem w Polsce. Poprzedzały je następujące akty: okólnik Ministra Spraw Wewnętrznych Nr 99 z dnia 2 maja 1929 w sprawie zbioru zasad i form technicznego opracowywania ustaw i rozporządzeń, zarządzenie nr 55-63/4 Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 maja 1939 r., zarządzenie nr 238 Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 1961 r. w sprawie Zasad techniki prawodawczej oraz uchwała nr 147 Rady Ministrów z dnia 5 listopada 1991 r. w sprawie zasad techniki prawodawczej. Analiza ich treści pozwala dostrzec podobieństwa pomiędzy przyjmowanymi w przeszłości metodami konstruowania projektów aktów normatywnych przez polskich legislatorów. Bywa, że konkretne rozwiązania z owych historycznych aktów przywołuje w orzeczeniach – na ogół po to, by uznać określony standard techniki legislacyjnej za „bezsportną regułę uznawaną w Polsce już od okresu międzywojennego” (tak np. w uzasadnieniu postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 października 2007 r., sygn. Ts 196/07) i poprzez w ten sposób zajęte przez siebie stanowisko – Trybunał Konstytucyjny. Sytuacja taka pozwala sformułować przypuszczenie, że nawet w przypadku zmiany albo uchylecia aktualnie

obowiązujących ZTP większość z nich i tak przetrwa próbę czasu. Warto zatem znać historyczne źródła aktualnych rozwiązań oraz uświadamiać ich znaczenie dla przyszłych pokoleń polskich prawników.

Przyjęto też, że doświadczenia na polu projektowania i stanowienia prawa oraz dorobek intelektualny w postaci publikacji z okresu międzywojennego są na tyle bogate i interesujące, iż powinny zostać zrelacjonowane oraz skomentowane, co nie tylko może przynieść pożytek w postaci wzbogacenia refleksji historycznoprawnej, lecz również pozwoli dostarczyć inspiracji i argumentów dla współczesnych dyskusji na temat stanowienia prawa oraz podwyższania jakości regulacji. Zwłaszcza, że – jak powszechnie uznaje się, nie tylko w pracach autorstwa badaczy rodzimej historii prawa – prawodawstwo Drugiej Rzeczypospolitej (a zwłaszcza owoce pracy Komisji Kodyfikacyjnej) uchodzi dziś za niedościgniony wzór techniki legislacyjnej, a niektóre z obowiązujących wówczas aktów nie tylko formalnie obowiązują do dnia dzisiejszego, ale postrzegane są przez potomnych jako „pomniki prawa”, wyróżniające się nie tylko treścią rozwiązań, lecz przede wszystkim doskonałą formą legislacyjną.

Dodatkowym argumentem przemawiającym za zajęciem się tematyką techniki prawodawczej Drugiej Rzeczypospolitej była okoliczność, iż szereg współczesnych problemów (np. pytania o moc prawną ZTP, wiążący charakter zawartych tam norm, ujęcie zbioru w ramy ustawy o stanowieniu prawa, ewentualne skutki prawne naruszenia obowiązującej techniki legislacyjnej itp.) były już przedmiotem analogicznych pytań z odległej przeszłości, a debaty prowadzone w okresie międzywojennym mogą wciąż dostarczać interesujących inspiracji i niekoniecznie zdezaktualizowanych argumentów.

4.2. Cel naukowy pracy

Celem pracy było uzyskanie odpowiedzi na dwa zasadnicze pytania: na ile uzasadnione jest optymistyczne wyobrażenie o wysokiej jakości polskiej legislacji okresu dwudziestolecia międzywojennego, a także czy wypracowana sto lat temu technika prawodawcza zachowuje swą aktualność we współczesnych realiach Trzeciej Rzeczypospolitej. Po pierwsze zatem weryfikowano hipotezę, zgodnie z którą jakość aktów normatywnych okresu Drugiej Rzeczypospolitej może być traktowana jako niedościgniony wzór dla późniejszych legislatorów, po drugie zaś założenie o ciągłości pomiędzy doświadczeniami z międzywojennej Polski i dniem dzisiejszym.

W celu weryfikacji przyjętych hipotez badawczych i ewaluacji jakości przepisów obowiązujących w dwudziestoleciu międzywojennym od strony techniki legislacyjnej nie

ograniczono się jedynie do analizy literatury prawniczej (wypowiedzi formułowanych w artykułach, książkach i komentarzach przez ówczesnych autorów) oraz treści zbiorów zasad techniki prawodawczej, lecz poddano wnikliwym studiom zawartość dzienników urzędowych, w których ogłaszane były obowiązujące w tym okresie akty normatywne. Uwzględniono również liczne projekty aktów, które finalnie nie weszły w życie. Wybrane przykłady zostały zaprezentowane i krytycznie omówione w tekście publikacji. Badania te doprowadziły do nowatorskich wniosków, niekoniecznie zgodnych z dotychczas formułowanymi ocenami i wyobrażeniami na temat jakości polskiego prawa okresu międzywojennego.

4.3. Układ pracy

Monografię otwiera krótkie *Wprowadzenie*, w którym zaprezentowano uzasadnienie podjęcia badań poświęconych tytułowemu zagadnieniu, sposobom rozumienia techniki prawodawczej dziś i w okresie międzywojennym, opisano przyjęte hipotezy badawcze oraz zasygnalizowano które zagadnienia zostaną przedstawione na łamach publikacji, które zaś pozostawiono poza zakresem rozważań. Prowadzone badania koncentrowały się wokół trzech kluczowych zagadnień, które znalazły odzwierciedlenie w treści trzech rozdziałów książki, zatytułowanych: *Technika prawodawcza Drugiej Rzeczypospolitej i jej wpływ na technikę prawodawczą Trzeciej Rzeczypospolitej* (Rozdział I), *Krytyka techniki legislacyjnej w okresie dwudziestolecia międzywojennego* (Rozdział II) oraz *Ujednoczanie techniki prawodawczej* (Rozdział III). Pracę zamyka *Podsumowanie*, w którym dokonano zestawienia najistotniejszych wniosków.

Trzeba podkreślić, że o ile rozważania przedstawione w Rozdziałach II i III mają charakter przede wszystkim historycznoprawny, refleksja zaprezentowana w Rozdziale I prowadzona jest bardziej z perspektywy teorii prawa – uwagi tam zaprezentowane nakierowane są na wykazanie ewolucji techniki prawodawczej, związku współcześnie przyjmowanych rozwiązań z metodami wykształconymi na podstawie przeszłych doświadczeń oraz szeregu zagadnień ogólnych, m.in. pytań o uniwersalność pewnych zasad techniki prawodawczej, ponadczasowość wybranych problemów związanych z procesem stanowienia prawa oraz znaczenie historii prawa dla współczesnych legislatorów.

Rozdział I służył weryfikacji przyjętej hipotezy badawczej o ciągłości zainicjowanej sto lat temu polskiej tradycji techniki prawodawczej. W tym celu zaprezentowano liczne i różnorodne argumenty na rzecz tezy o wyjątkowości doświadczeń Drugiej Rzeczypospolitej. Argumenty te nie mają jedynie charakteru historycznoprawnego, uwzględniono również współcześnie formułowane opinie o ciągłości tej tradycji, w tym m.in. wypowiedzi badaczy oraz

spostrzeżenia poczynione w orzecznictwie organów władzy sądowniczej, które – nie rozwijając szerzej tej intuicji – akcentują długowieczność rozwiązań przyjmowanych przez legislatorów w pracach redakcyjnych nad projektami aktów normatywnych. Wykazano również, że dotychczasowa literatura raczej ignorowała przeszłość polskiej techniki prawodawczej, która stanowi dziś swoistą „białą plamę” w badaniach nad historią prawa Drugiej Rzeczypospolitej. Sytuację taką należy uznać za zaskakującą w obliczu faktu, że działania legislacyjne w okresie międzywojennym prowadzone były niezwykle dynamicznie, z intencją „oczyszczenia” polskiego prawa z wpływów obcych, oraz w obliczu istnienia bogatej literatury i pierwszych zbiorów zasad techniki prawodawczej. Poza tym przedstawiono kilka ogólnych uwag na temat techniki legislacyjnej, jej uniwersalizmu (powszechności niektórych celów i zasad techniki prawodawczej) i partykularyzmu (rozumianego jako występowanie odrębności w technice prawodawczej stosowanej w różnych państwach, pozwalających nawet mówić o narodowych technikach lub tradycjach techniki prawodawczej), a także jej trwałości oraz zmian, które dokonały się w ciągu ostatniego stulecia.

Dotykając w Rozdziale II zagadnienia mankamentów prawodawstwa Drugiej Rzeczypospolitej, skoncentrowano się na ukazaniu błędów i słabości obowiązujących wówczas aktów normatywnych oraz niedoskonałości wybranych projektów od strony techniki legislacyjnej. W tym celu nie tylko wykorzystano wypowiedzi polskich prawników krytykujących przepisy w dwudziestoleciu międzywojennym (np. zarzuty wysuwane w treści *Memorjału Wydziału Prawa i Umiejętności Politycznych Uniwersytetu, Towarzystwa Prawniczego i Związku Adwokatów Polskich we Lwowie w sprawie techniki ustawodawczej*, w książkach i artykułach autorstwa m.in. Romana Hausnera, Stanisława Gołąba, Józefa Siemieńskiego, Stanisława Posnera, Jakóba Glassa i Wacława Makowskiego), lecz podano także przykłady konkretnych rozwiązań budzących zastrzeżenia (m.in. wadliwie skonstruowane tytuły, niekonsekwencje w brzmieniu przepisów, popełniane błędy językowe, zastrzeżenia względem przepisów normujących obowiązywanie pod względem czasu i miejsca, luki w prawie, wadliwe przepisy uchylające). Uwzględniono również bardziej ogólne zjawiska: tendencję do nadmiernej szybkości prac legislacyjnych kosztem jakości aktów normatywnych, częstotliwość zmian stanu prawnego, fenomen inflacji prawa oraz krytykę instytucji zaangażowanych w proces legislacyjny.

Rozdział III pt. *Ujednolicanie techniki prawodawczej* relacjonuje wybrane okoliczności związane z procesem reformowania i ujednolicania polskiego prawa w latach Drugiej Rzeczypospolitej, których efektem była ewidentna poprawa jakości obowiązujących aktów

normatywnych pod kątem techniki legislacyjnej. Choć lista omówionych zagadnień (w tym m.in. fakt publikowania oficjalnych zbiorów błędów językowych, których należało wystrzegać się w procesie redagowania projektów aktów normatywnych, starania podejmowane przez językoznawców, w tym np. działalność Adama Antoniego Kryńskiego oraz zaangażowanie organizacji prawniczych w działaniach mających na celu podniesienia poziomu legislacyjnego przepisów) nie może być potraktowana jako zamknięta, a wybrane problemy jako w sposób wyczerpujący omówione – uznano je za kluczowe dla polskiej techniki prawodawczej lat trzydziestych ubiegłego stulecia.

4.4. Osiągnięte wyniki pracy

Przeprowadzone badania pozwoliły zweryfikować przyjęte hipotezy, wskazać liczne przykłady obrazujące najczęściej popełniane błędy w konstruowaniu aktów w dwudziestoleciu międzywojennym, a także zidentyfikować te okoliczności, które mogą być uznane za kluczowe w procesie kształtowania się techniki prawodawczej w odrodzonej Rzeczypospolitej.

Po pierwsze ustalono, że źródeł polskiej techniki prawodawczej słusznie upatruje się w okresie Drugiej Rzeczypospolitej i – mimo zmieniających się realiów i wyzwań na przestrzeni ostatnich stu lat – istnieją konkretne dowody na jej ciągłość. Łączność ta nie została zerwana przez okres PRL – w pracy wykazano, iż „prawodawca socjalistyczny” już w pierwszych latach po zakończeniu Drugiej Wojny Światowej „przejął” rozwiązania wypracowane w okresie międzywojennym w zakresie techniki prawodawczej, a pomiędzy dawnymi i współczesnymi zasadami techniki prawodawczej występuje szereg podobieństw.

Po drugie stwierdzono, iż stan legislacji w okresie dwudziestolecia międzywojennego był zasadniczo bardzo niski, a fakt działalności Komisji Kodyfikacyjnej i jakość przygotowanych przez nią projektów, uchodzących współcześnie za „pomniki prawa” (w tym także Kodeksu zobowiązań lub tzw. Kodeksu Makarewicza) nie zmienia owej generalnej pesymistycznej oceny. Pogląd ten poparto licznymi przykładami wadliwie skonstruowanych aktów, dowodząc, iż ówczesne projekty oraz obowiązujące akty normatywne obciążały liczne i najróżniejsze mankamenty: wadliwie skonstruowane tytuły aktów, błędy językowe, niekonsekwencje treściowe i terminologiczne, luki w prawie, retroaktywność albo brak *vacatio legis*, brak uzasadnień do projektów albo uzasadnienia sporządzone niedbale i lapidarnie, wadliwe klauzule derogacyjne, chaos źródeł prawa, brak tekstów jednolitych, trudność w dostępie do obowiązujących przepisów. Ważnym i często podnoszonym był zarzut, zgodnie z którym – mimo wejścia w życie aktów zaprojektowanych przez Komisję Kodyfikacyjną – obok

poprawnie sformułowanych, ogólnych kodeksów, obowiązywały równoległe liczne i niedoskonałe legislacyjnie *leges speciales* (wiele z nich wydano jeszcze w czasach zaborów, a posiadały one wciąż duży wpływ na obrót prawny odrodzonego państwa polskiego). Wykazano przy tym, iż wśród komentatorów polskiego prawa w okresie dwudziestolecia powszechna była opinia na temat zjawiska inflacji i kryzysu prawa.

Sformułowano również wniosek o zauważalnej poprawie jakości przepisów, która nastąpiła z końcem lat dwudziestych ubiegłego stulecia, podczas gdy stosowana technika legislacyjna uległa ujednoczeniu w latach trzydziestych. Co ciekawe, obserwacja doświadczeń z okresu międzywojennego prowadzi do wniosku, iż okoliczność „kodyfikacji” zasad techniki prawodawczej (tj. nadania owym zasadom formy spisanej i ich oficjalne ogłoszenie przez organ władzy publicznej) w praktyce „porządkuje” działalność legislatorów, przyczynia się do ujednoczenia i podniesienia poziomu techniki prawodawczej. Doświadczenia polskie pozwalają ponadto sformułować wniosek, że – nawet w przypadku „wymiany” zbioru zasad techniki prawodawczej – treść poszczególnych zasad nowego zbioru odzwierciedla przyzwyczajenia i stanowi kontynuację rozwiązań stosowanych w przeszłości.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo – badawczych

Przez ostatnie siedem lat, tj. okres od przyznania mi stopnia naukowego doktora, prowadziłem badania poświęcone następującym zagadnieniom: instytucji odpowiedzialności odszkodowawczej za niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej, bankowym kredytem indeksowanym i denominowanym do kursu walut obcych, teorią i praktyką stanowienia prawa, a także ogólnym problemom z obszaru teorii i filozofii prawa (w tym zwłaszcza ekonomicznej analizie prawa oraz językowi prawnemu). Jestem również autorem publikacji na temat myśli politycznej i ustrojowej.

Wyrazem mojej działalności naukowej są publikacje poświęcone tej tematyce:

- a) odpowiedzialności odszkodowawczej za niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej (np. książka: M. Jabłoński, K. Koźmiński, *Odpowiedzialność majątkowa władzy publicznej względem obywateli. Badania empiryczne. Studia nad orzecznictwem*, Warszawa 2015; artykuły: K. Koźmiński, *Odpowiedzialność odszkodowawcza władzy publicznej w poglądach sędziów*, *Infos*, nr 21 (204)/2015, s. 1-4; *Instytucja odpowiedzialności odszkodowawczej władzy publicznej w poglądach*

sędziów i urzędników – wyniki badań empirycznych, [w:] *Odpowiedzialność majątkowa władzy publicznej* pod red. E. Gierach, M. Jabłońskiego i K. Koźmińskiego, Warszawa 2016, s. 203-222);

- b) bankowych kredytów indeksowanych i denominowanych do kursu walut obcych (np. książka: M. Jabłoński, K. Koźmiński, *Bankowe kredyty waloryzowane do kursu walut obcych w orzecznictwie sądowym*, Warszawa 2018 oraz artykuł: K. Koźmiński, *Bank loans denominated and indexed to foreign currency – a Polish, Ukrainian or Europe-wide problem?*, *Studia Iuridica*, nr 71/2017, s. 117-135);
- c) teorią i praktyką stanowienia prawa (np. artykuły: K. Koźmiński, *Zasady techniki prawodawczej – polskie doświadczenia i tradycja* [w:] *Język polskiego prawa: nowe wyzwania*, pod red. D. Kondratczyk-Przybylskiej, A. Niewiadomskego oraz E. Walewskiej, Warszawa 2016, s. 71-88; M. Jabłoński, K. Koźmiński, *Reforma systemu urzędowej kontroli żywności – trudności w procesie legislacyjnym*, [w:] *Urzędowa kontrola żywności. Teoria i praktyka.*, pod red. M. Korzyckiej i P. Wojciechowskiego, Warszawa 2018, s. 67-87);
- d) ogólnym problemom z obszaru teorii i filozofii prawa (np. artykuły: K. Koźmiński, *Teoria prawa Stanisława Ehrlicha – realizm prawniczy made in PRL?* [w:] *Pogranicza w historii prawa i myśli polityczno-prawnej*, pod red. D. Szpopera oraz P. Dąbrowskiego, Gdańsk-Olsztyn 2017, s. 369-385; K. Koźmiński, *Język ustrojodawcy – zasady, wartości, klauzule generalne czy sformułowania dylatoryjne?* [w:] *Język prawny i prawniczy. I Kongres ogólnopolski*, pod red. D. Kondratczyk-Przybylskiej, A. Niewiadomskego oraz E. Walewskiej, Warszawa 2017, s. 105-124; autorstwo haseł w słowniku socjologii prawa: „*Jurydyzacja życia społecznego*”, „*Polityzacja prawa*”, „*Prywatyzacja prawa*” [w:] *Socjologia prawa. Główne problemy i postacie* pod red. A. Kojdera oraz Z. Cywińskiego, Warszawa 2014;
- e) myśli politycznej i ustrojowej (np. artykuły: K. Kaleta, K. Koźmiński, *Charakter władzy suwerennej w koncepcjach ładu konstytucyjnego Hansa Kelsena i Carla Schmitta*, *Filozofia Publiczna i Edukacja Demokratyczna*, nr 2 (styczeń)/2013 r., s. 154-168; K. Koźmiński, *Iluzja suwerenności narodu w Konstytucji III Rzeczypospolitej* [w:] *W obronie suwerenności*, pod red. J. Majchrowskiego, Warszawa 2017, s. 114-135).

Jestem zwolennikiem prowadzenia badań interdyscyplinarnych, a w pracy naukowej wykorzystywałem różnorakie metody badawcze: empiryczną, formalno-dogmatyczną, historyczno-prawną i prawnoporównawczą.

- **Badania prowadzone metodą empiryczną**

Metodą empiryczną posłużyłem się w trakcie badania instytucji odpowiedzialności odszkodowawczej za niezgodne z prawem działanie władzy publicznej. W konsekwencji, opublikowane przeze mnie prace prezentują nie tylko stan normatywny zaprojektowany przez prawodawcę w postaci aktualnie obowiązujących przepisów prawa (konstytucji, kodeksu cywilnego, innych ustaw i rozporządzeń) i jego krytyczną ocenę, lecz relacjonują funkcjonowanie wybranych instytucji prawnych w rzeczywistości. Przyjętym przez nas (w trakcie badań współpracowałem z drem Michałem Jabłońskim, który był też współautorem niektórych publikacji poświęconych tej tematyce) założeniem była weryfikacja „prawa w działaniu” (*law in action*), tj. dokonanie ustaleń na ile prawdopodobne jest – nawet w przypadku ewidentnej szkody oraz rażących naruszeń prawa ze strony organów władzy publicznej – uzyskanie przez obywateli lub przedsiębiorców rekompensaty.

W tym celu przeprowadzone zostały badania empiryczne na grupie sędziów i urzędników administracji publicznej (w badania zaangażowaliśmy Instytut Badań Rynkowych i Społecznych Homo Homini oraz Fundację Laboratorium Prawa i Gospodarki). Badanie składało się z dwóch komponentów: części ilościowej oraz części jakościowej; w części jakościowej posłużono się metodą IDI – indywidualnego wywiadu pogłębionego, natomiast w części ilościowej zdecydowano się na metodę CAWI – wspomaganego komputerowo wywiadu kwestionariuszowego. Ponadto na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej zwrócono się do sądów powszechnych z całego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej o udostępnienie orzeczeń sądowych w sprawach roszczeń odszkodowawczych za niezgodne z prawem wykonywanie władzy, co pozwoliło pozyskać bogaty (liczący 421 rozstrzygnięcia) materiał orzeczniczy, który został wnikliwie przeanalizowany pod kątem ustalenia tendencji i linii orzeczniczych, a ciekawsze przypadki zaprezentowano w publikacji. Analiza została uzupełniona przez monitoring kilkunastu, uznanych za precedensowe, spraw sądowych, w tym m.in. postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie apelacji spółki CD PROJEKT S.A. z siedzibą w Warszawie od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 1 sierpnia 2014 r. (sygn. I ACa 1784/14; znana szerzej jako „sprawa dawnego Optimusa”). Monitorując dany proces, przeprowadzono rozmowy z przedstawicielami poszkodowanych podmiotów, uzyskano dostęp do akt postępowania, a współpracujący w badaniach studenci obserwowali toczące się rozprawy. Ustalenia wynikające z badań posłużyły następnie jako punkt wyjścia kilku publikacji.

Warto wskazać, iż wspomniana Fundacja „Laboratorium Prawa i Gospodarki”, której jestem prezesem i jednym z fundatorów, została powołana z myślą o pozyskiwaniu środków finansowych przeznaczonych na projekty naukowe i prowadzenie badań zagadnień z pogranicza prawa i ekonomii, zwłaszcza w tych programach grantowych, w których byłoby to trudne dla uczelni lub pojedynczego badacza. Kierowana przeze mnie fundacja spełnia tę rolę, o czym świadczy fakt zdobywania różnorodnych środków na badania (m.in. pozyskanie finansowania projektu „Odpowiedzialność majątkowa władzy publicznej względem obywateli”, realizowanego w latach 2014–2015 ze środków mechanizmu finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego: tzw. Fundusze EOG – Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego). Zaletą wykorzystywania tej organizacji pozarządowej w pracy naukowej jest również możliwość zaangażowania zasobów fundacji w procesie pozyskiwania materiału badawczego (np. dokumentów urzędowych, wyroków sądowych itp.) na podstawie przepisów o dostępie do informacji publicznej oraz łatwość inicjowania działań promujących naukę i wyniki badań – niejednokrotnie już z pomocą fundacji organizowaliśmy konferencje naukowe (np. Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Odpowiedzialność majątkowa władzy publicznej”, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa, 21 maja 2015 r.) oraz wydawaliśmy publikacje o charakterze popularyzatorskim (np. M. Jabłoński, K. Koźmiński, *„Odszkodowanie za niezgodne z prawem wykonywanie władzy. Poradnik”*, Warszawa 2015) lub publicystycznym (m.in. M. Jabłoński, K. Koźmiński, *Frankowicze – nabici w kredyt czy usługę prawną?*, Rzeczpospolita z dnia 14 marca 2017 r.), propagując w ten sposób wnioski wynikające z badań i dostarczając zainteresowanym wiedzy o skomplikowanych zagadnieniach prawnych.

Innym przykładem badań, w które zaangażowaliśmy (znów we współpracy z drem Jabłońskim) fundację, była analiza postawy polskich sądów względem, wywołującego spore kontrowersje prawne i emocje społeczne, zagadnienia kredytów indeksowanych i denominowanych do kursu walut obcych (nazywanych na ogół w Polsce, niezbyt precyzyjnie, „kredytami frankowymi”). Ponownie naszym celem było udzielenie odpowiedzi o stan „prawa w działaniu”, tj. ustalenie sytuacji orzeczniczej w sprawach spornych pomiędzy kredytobiorcami-konsumentami oraz bankami-kredytodawcami. W tym celu zebrano bogaty materiał orzeczniczy, na który składało się 559 orzeczeń (w większości udostępnionych przez sądy dzięki przepisom o dostępie do informacji publicznej, a także dzięki portalowi orzeczeń sądów powszechnych, uprzejmości Związku Banków Polskich, stronom internetowym kredytobiorców i ich organizacji) w

sprawach dotyczących kredytu denominowanego/indeksowanego. Pokłosiem prac było kilka artykułów naukowych i publicystycznych, a także jedna z pierwszych polskich monografii na temat bankowych kredytów waloryzowanych do kursu walut obcych (M. Jabłoński, K. Koźmiński, *Bankowe kredyty waloryzowane do kursu walut obcych w orzecznictwie sądowym*, Warszawa 2018). W książce tej zaprezentowano nie tylko szereg konkretnych wniosków na temat tendencji orzeczniczych w sprawach kredytowych oraz przytoczono liczne, nieznanie wcześniej, tezy orzecznicze (pochodzące z niepublikowanych do tej pory wyroków), ale poczyniono również kilka generalnych uwag teoretycznoprawnych na temat sądowego stosowania prawa, linii orzeczniczej, okoliczności faktycznych determinujących proces sądowy oraz oddziaływaniu grup nacisku na organy stosujące prawo.

- **Badania prowadzone metodą formalno-dogmatyczną**

W moim dorobku znajdują się publikacje omawiające aktualnie obowiązujące przepisy prawa, w których nie ograniczałem się do ich zrelacjonowania i interpretacji, ale przedstawiłem krytyczną ocenę, przykładowo: M. Jabłoński, K. Koźmiński, *10 years of the Polish Act on Lobbying Activity – 10 years of disappointments*, *Studia Iuridica*, nr 68/2016, s. 105-123.

- **Badania prowadzone metodą historyczno-prawną**

Metoda ta została wykorzystana przede wszystkim w trakcie prac nad monografią: K. Koźmiński, *Technika prawodawcza II Rzeczypospolitej*, Warszawa 2019, a także innymi publikacjami dotyczącymi poszukiwania historycznych źródeł polskiej techniki legislacyjnej oraz jej ewolucji na przestrzeni dziejów m.in.: K. Koźmiński, *Zasady techniki prawodawczej - polskie doświadczenia i tradycja* [w:] *Język polskiego prawa: nowe wyzwania* pod red. D. Kondratczyk-Przybylskiej, A. Niewiadomskego oraz E. Walewskiej, Warszawa 2016, s. 71-88; K. Koźmiński, *Technika legislacyjna Drugiej Rzeczypospolitej Polskiej – tradycja i współczesność* [w:] *Między tradycją a nowoczesnością. Prawo polskie w 100-lecie odzyskania niepodległości* pod red. Ł. Pisarczyka, Warszawa 2019, s. 167-185, a także rozważaniom wokół historii i zmian modelu angielskiej służby cywilnej: K. Koźmiński, *Między biurokracją a 'quangokracją'. Kilka słów o reformie służby cywilnej za czasów Margaret Thatcher*, *Zeszyty Prawnicze UKSW*, nr 17.3/2017; s. 79-114.

- **Badania prowadzone metodą prawnoporównawczą**

W moim dorobku naukowym znajdują się też pozycje naukowe, które konfrontują rozwiązania krajowe z zagranicznymi, np. K. Koźmiński, *Bank loans denominated and indexed to foreign*

currency - a Polish, Ukrainian or Europe-Wide problem?, *Studia Iuridica*, nr 71/2017, s. 117-135.

Ponadto w trakcie dotychczasowej pracy naukowej starałem się nie tylko popularyzować wiedzę o polskim prawie poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej poprzez publikacje (np. artykuły: M. Jabłoński, K. Koźmiński, *Liability for compensation due to unlawful authority – Polish experiences and hopes* [w:] *State of Democracy, Human Rights and the Rule of Law in Poland* pod red. J. Banasiuk oraz T. Zycha, Warszawa 2016; K. Koźmiński, *Rzeczywiste problemy polskiego prawa (Актуальні проблеми польського права)*, СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА, 1-2 (24-25)/2018, s. 16-24; byłem też redaktorem naukowym tomu nr 71 czasopisma *Studia Iuridica*, poświęconego polsko-ukraińskim doświadczeniom związanym z dostosowaniem prawa krajowego do wymogów prawa europejskiego pt. „*The Impact of European Law on Polish and Ukrainian Legal Systems*”) oraz zaangażowanie w ramach Centrum Promocji Polskich Nauk Prawnych (informacje na ten temat zaprezentowałem w załączniku nr 6), ale również porównywać doświadczenia oraz analogiczne instytucje prawne w różnych systemach i kulturach prawnych w trakcie licznych wystąpień zagranicznych (m.in. wykład na temat legislacji i legisprudencji w Zagrzebiu, wykłady na temat polskiego języka prawnego i systemu prawa w Kijowie i we Lwowie, wystąpienia konferencyjne na temat bankowych kredytów w Bristolu i Pretorii, prezentacja poświęcona sytuacji ekonomicznej analizy prawa w rzeczywistości postkomunistycznej w Lizbonie, referat na temat techniki legislacyjnej w Pekinie, dyskusja na temat sytuacji klinik prawa w New Delhi).

Zestawienie opublikowanych prac oraz szczegółowe informacje na temat działalności naukowej i popularyzującej naukę zawarłem w załącznikach nr 5 oraz nr 6.

Krzysztof Koźmiński